

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev insan hüquq və azadlıqlarının təminatçısıdır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev demokratikləşməyə, insan hüquq və azadlıqlarının təminatına xidmət edən islahatların davam etdiriləcəyini, bu istiqamətdə ardıcıl və sistemli tədbirlərin həyata keçiriləcəyini vurğulamışdır. "Siyasətimizin əsasında insan amili dayanır" - deyən dövlət başçısının həyata keçirdiyi islahatlar tam mahiyyəti ilə vətəndaşların qanuni marağ və mənafelərinin təminatına yönəlmişdir. Bu ümudə məqsəd önə çəkilməklə, ötən müddətdə, gerçəkləşdirilən hüquqi-siyasi islahatların mühüm bir istiqamətini də məhz məhkəmə və ədliyyə orqanlarının fəaliyyətinin müasirləşdirilməsi yeni dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılması olmuşdur. Bu istiqamətdə ən mühüm addımlardan biri də 2004-cü ildə "Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında" qanunun qəbulu və həmin qanun əsasında Məhkəmə-Hüquq Şurasının yaradılması olmuşdur. Demokratik cəmiyyətlərdə mühüm yer tutan bu təsisatın yaradılmasında əsas məqsəd məhkəmələr və hakimlər arasında yeni qurum yaratmaqla məhkəmə sisteminin müstəqilliyini, məhkəmələrin özünüidarə funksiyalarını gücləndirmək olmuşdur.

Hüquq elmləri doktoru İsaخان Vəliyev yazır: "Müasir dövrdə məhkəmə orqanlarının fəaliyyətinin səmərəliliyinin mühüm amillərindən biri, şübhəsiz, onların seçimi prosesinin şəffaflığı və obyektivliyidir. Təsədüfi deyildir ki, dövlət başçısının 19 yanvar 2006-cı il tarixdə imzaladığı Azərbaycan Respublikasında məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi ilə bağlı Fərmanında Məhkəmə-Hüquq Şurasına tövsiyələrdən biri də, məhz məhkəmələrdə hakimlərin sayının artırılması ilə bağlı olmuşdur. "Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında" və "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarına uyğun olaraq, Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən təsis olunmuş Hakimlərin Seçki Komitəsinin fəaliyyəti də xüsusi qeyd olunmalıdır. Ölkə başçısının müvafiq fərmanları ilə hakim ştatlarının sayı son 10 ildə 2 dəfədən çox artırılaraq, 600-ə çatdırılmışdır.

Son illər hakimlərin müstəqilliyinin artırılması məqsədilə onların təyinat müddətinin artırılması istiqamətində də mühüm addımlar atılmışdır. Belə ki, əvvəllər hakimlər birinci instansiya məhkəmələrinə 5 il, yuxarı instansiya məhkəmələrinə 10 il müddətinə təyin edilirdilər. Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən aparılan məhkəmə islahatları nəticəsində, artıq hakimlərin ən yüksək həddədək - müddətsiz təyinatı müəyyən olunmuş, habelə, seçim prosedurları təkmilləşdirilmişdir.

İnsan hüquq və azadlıqlarının təminatı baxımından məhkəmələrlə yanaşı, ədliyyə orqanlarının fəaliyyətinin müasirləşdirilməsi də diqqət mərkəzində olmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında" 17 avqust 2006-cı il tarixli Fərmanı əsasında bölgələrdə regional ədliyyə idarələri və rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələrinin yaradılması yerli əhalinin bu orqanlara müraciət imkanlarını asanlaşdırmış, habelə, regionların sosial-iqtisadi inkişafına xidmət etmişdir.

İ.Vəliyevin fikrincə, Azərbaycanda cəzaların icrası siyasətinin təkmilləşdirilməsində, humanizm prinsiplərinin bərqərar olmasında, insan hüquqlarının dövlət qurumları ilə yanaşı, eyni zamanda, vətəndaş cəmiyyəti institutları tərəfindən də qorunmasında, bu sahədə faydalı ictimai təşəbbüslərin irəli sürülməsində Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO və İSESCO-nun Xoşməramlı Səfiri Mehriban xanım Əliyevanın da böyük xidmətləri vardır. İndiyə qədər Mehriban xanım Əliyevanın irəli sürdüüyü 4 Amnistiya Aktı layihəsi əsasında minlərlə məhbus həyatın ən böyük nemətlərindən olan azadlığa qovuşmuş, cəmiyyət onları normal fərdlər kimi yenidən qazanmışdır.

2017-ci ildə Azərbaycan Respublikasında məhkəmə icraatında nümayəndəlik institutunun iştirak dairəsinin

qişməni məhdudlaşdırılması, vətəndaşlara yüksək keyfiyyətli, peşəkar hüquqi yardımın göstərilməsi üçün "Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsində, İnzibati Prosesual Məcəlləsində və "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununda vəkilliklə bağlı müvafiq dəyişikliklərin edilməsi haqqında" Prezident tərəfindən irəli sürülmüş qanun layihələri Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim edilmiş və qəbul edilmişdir.

Son 15 ildə Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu siyasətini uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin fəaliyyətində korrupsiyaya qarşı mübarizə, aşkarlıq və şəffaflığın təmin olunması tədbirləri də xüsusi yer tutur. Ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının keyfiyyətə yeni mərhələsində müxtəlif kateqoriyadan olan məmur təbəqəsinin və digər vətəndaşların sosial rifah tədbirlərinin genişləndirilməsi, qanunçuluğun gücləndirilməsi və ictimai maarifləndirmə yolu ilə korrupsiya və rüşvətxorluğa qarşı mübarizə tədbirləri xüsusi diqqətdə saxlanılmışdır.

Korrupsiyanı sosial-iqtisadi inkişafı əngəlləyən buxov hesab edən Prezident İlham Əliyev fəaliyyətinin ilk vaxtlarından bu ümumbəşəri sosial bəlayə qarşı səmərəli tədbirlərə başlamış, 13 yanvar 2004-cü il tarixdə "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" qanunu imzalamışdır. Qanun əsasında Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Dövlət Proqramı (2004-2006-cı illər) layihəsi hazırlanaraq, Azərbaycan Prezidentinin 3 sentyabr 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir.

Azərbaycan Prezidentinin 28 oktyabr 2004-cü il tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsinin əsasnaməsi təsdiq olunmuş, bu qurumun səlahiyyət və funksiyaları müəyyən edilmiş, qısa müddətdə korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində əhəmiyyətli nəticələr əldə edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyanın yaradılması korrupsiya və digər neqativ halların aradan qaldırılmasına xidmət edən mühüm addım olmuşdur. Korrupsiyanın qarşısının alınması sahəsində ixtisaslaşmış orqan funksiyalarını həyata keçirən Dövlət Qulluğunu İdarəetmə Şurası yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə üzrə Komissiyanın formalaşdırılması da ciddi islahatlardan biri kimi vurğulanmalıdır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiyanın təsdiq edilməsi barədə" 28 iyul 2007-ci il tarixli Fərmanı ölkədə şəffaflığın təmin olunması və korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin davamlı xarakter daşdığını təsdiqləmişdir. Strategiya Azərbaycanda həyata keçirilən sosial-iqtisadi islahatlar nəti-

cəsində, əldə edilmiş nailiyyətləri möhkəmləndirməyə, eləcə də, dövlət orqanlarının fəaliyyətinin müasir tələblərə uyğun qurulmasına xidmət etmişdir.

Sonrakı mərhələdə dövlət başçısının 2012-ci il 5 sentyabr tarixli sərəncamları ilə "Açıq hökumətin təşviqinə dair 2012-2015-ci illər üzrə Milli Fəaliyyət Planı"nın və "Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üzrə Milli Fəaliyyət Planı"nın təsdiqi, 2010-cu ildə "Elektron Azərbaycan" Dövlət Proqramının qəbulu, 2011-ci il mayın 23-də "Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bezi tədbirlər haqqında" Fərmanın imzalanması, dövlət orqanlarının fəaliyyətində elektron xidmətlərin təşkili, vahid elektron hökumət portalının (www.e-gov.az) yaradılması şəffaf və açıq cəmiyyət quruculuğu yolunda inamlı addımlar olmuşdur.

İ.Vəliyev daha sonra yazır: "Dövlət orqanları tərəfindən əhaliyə bütün xidmətlərin vahid məkandan, daha keyfiyyətli və rahat həyata keçirilməsi məqsədilə 2012-ci ilin iyul ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin təsis edilməsi, qurumun nəzdində "ASAN xidmət" mərkəzlərinin fəaliyyətə başlaması Azərbaycanın dövlət idarəetmə sistemində inqilabi dəyişiklikləri təmin etmişdir. Hazırda Azərbaycanın milli brendinə çevrilmiş "ASAN xidmət" bütün dünyada müterəqqi model kimi öyrənilir və bezi ölkələrdə təbiiq istiqamətində addımlar atılır.

Milli Məclisdə keçirilmiş andiçmə mərasimində dövlətimizin başçısı şəffaflığa və hesabatlığa əsaslanan siyasətin bundan sonra davam etdiriləcəyini vurğulamışdır: "Bu illər ərzində Azərbaycan intellektual məhsulun ixracatçısına çevrilmişdir. "ASAN xidmət" artıq başqa ölkələrdə təbiiq olunur, bizim təcrübəmiz öyrənilir. Bu, ictimai xidmətlər sahəsində bir inqilab idi. Bu, sosial layihədir. Çünki bu layihə insanlara xidmət göstərir..."

Bu, bir daha bizim niyyətimizi və siyasətimizi göstərir. Korrupsiyaya, rüşvətxorluğa qarşı mübarizə aparılır, bundan sonra da aparılacaqdır. Bu istiqamətdə inzibati tədbirlər, cəza tədbirləri görülməkdə və ən böyük səmərə verən sistem xarakterli tədbirlər, institusional islahatlar həyata keçiriləcəkdir. "ASAN xidmət" onların arasında xüsusi yer tutur. Azərbaycan vətəndaşları görürlər ki, biz tədricən bu qurumun funksiyalarını genişləndiririk."

2016-cı ildə təsdiq olunmuş "Açıq hökumətin təşviqinə dair 2016-2018-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı" da şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə baxımından mühüm vəzifələr müəyyən edilmişdir.

Müstəqil Azərbaycan insan hüquq və azadlıqlarına dair çoxsaylı beynəlxalq müqavilələrə tərəfdar çıxaraq, yurisdiksiyası daxilində insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi öhdəliyini üzərinə götürmüşdür. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ilə təsdiqlənmiş milli fəaliyyət proqramları bu baxımdan, xüsusilə, əhəmiyyətli olmuşdur. Konkret olaraq 28 dekabr 2006-cı il tarixli "Azərbaycan Respublikasında insan hüquqlarının müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planının təsdiq edilməsi haqqında" Sərəncam ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi istiqamətində daha qətiyyətli və prinsiplial addımların atılmasına imkan yaratmışdır. Sərəncamda Azərbaycan Respublikasının normativ-hüquqi aktlarının insan hüquqlarına dair beynəlxalq standart-

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu**

KİVDİF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

lara uyğunluğunun təmin edilməsi, beynəlxalq təşkilatlarla yeni əməkdaşlıq strategiyasının hazırlanması və həyata keçirilməsi, dövlət orqanlarının fəaliyyətinin insan hüquqlarının təminatı baxımından təkmilləşdirilməsi, hüquqi maarifləndirmə işinin genişləndirilməsi, dövlətlə vətəndaş cəmiyyəti arasında qarşılıqlı əlaqələrin inkişaf etdirilməsi kimi vəzifələr müəyyən edilmişdir.

"Azərbaycan Respublikasında insan hüquqlarının müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planının təsdiq edilməsi haqqında" Sərəncamda, həmçinin, Azərbaycan Respublikasının icra hakimiyyəti orqanlarına, məhkəmələrinə və Baş Prokurorluğuna normativ-hüquqi aktların təbiiq zamanı insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində qanunvericiliyin tələblərinə riayət olunmasına nəzərin gücləndirilməsi tövsiyə olunurdu. Ümumilikdə, sənəd insan hüquqlarının təmin edilməsi prosesinin keyfiyyətə yeni müstəviyə keçməsinə, universal və regional səviyyədə yeni əməkdaşlıq strategiyasının qurulmasına, dövlətlə vətəndaş cəmiyyəti arasında tərəfdaşlıq münasibətlərinin yaradılmasına xidmət etmişdir.

Dövlət başçısının müvafiq fərman və sərəncamları ilə 18 iyun tarixinin "İnsan Hüquqları Günü" elan olunması, eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının qeyri-hökumət təşkilatlarına və KİV-ə dövlət dəstəyi konsepsiyalarının imzalanması dövlət dəstəyi mexanizmlərinin müəyyən olunması bu istiqamətdə mühüm addımlar olmuşdur.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2011-ci il 27 dekabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında İnsan Hüquqları

sahəsində Milli Fəaliyyət Proqramı" bu istiqamətdə islahatların keyfiyyətə yeni mərhələdə uğurlu davamına təminat yaratmışdır. 6 fəsil və 75 bənddən ibarət Milli Fəaliyyət Proqramı normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi; əhalinin müxtəlif qruplarının hüquqlarının müdafiəsi; dövlət orqanlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi; insan hüquqları sahəsində tədris; elmi-analitik və maarifləndirmə tədbirlərinin həyata keçirilməsi; insan hüquqlar sahəsində beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq; Milli Fəaliyyət Proqramının həyata keçirilməsinin əlaqələndirilməsi; monitorinq və qiymətləndirilməsi kimi vəzifələrin həlli istiqamətində mühüm tədbirləri özündə ehtiva edir.

Milli Fəaliyyət Proqramında dövlətin insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində fəaliyyətinin konsepsiyası müxtəlif istiqamətlər üzrə müəyyən olunmuş, həmçinin, həyata keçiriləcək tədbirlərin icrası, əlaqələndirilməsi, monitorinq və qiymətləndirilməsi mexanizmi göstərilmişdir. Belə ki, sənəddə qanunvericilik aktları qəbul olunarkən, insan hüquqları meyarının rəhbər tutulması, Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları sahəsində beynəlxalq müqavilələrə qoşulması prosesinin davam etdirilməsi, yeni qanunvericilik aktlarının qəbulu, korrupsiya ilə mübarizənin gücləndirilməsi, şəffaflığın artırılması, əhaliyə göstərilən elektron xidmətlərin inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Eyni zamanda, sənəddə bu tədbirlərin vətəndaş cəmiyyəti institutları və media ilə sıx əməkdaşlıq müstəvisində həyata keçirilməsinin vacibliyi önə çəkilmişdir.

Vahid Öməröv,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru